

- בגרות ב: סוציולוגיה
- מספר יחידות הבגרות: 2
- מחבר פתרון הבחינה: ערן לוי
- מועד הבחינה: 03 ביולי 2017
- שעת הבחינה : 10:00

הצעת פתרון- בחינת הבגרות בסוציולוגיה- 2 יח"ל

קיץ תשע"ז 2017- שאלון 65281

הצעת הפתרון נכתבה על-ידי ערן לוי, מורה למדעי החברה בבתי הספר של קידום.

- התשובות כאן הן בגדר הצעה. תשובות נוספות יכולות להתקבל.

פרק א'

בפרק זה יש לענות על שאלה אחת בלבד

תשובה לשאלה 1

לפי גישת האינטראקציה הסימבולית החברה היא תוצר של אינטראקציות יום-יומיות בין הפרטים בחברה, כאשר האינטראקציה מתבצעת ע"י שימוש בסמלים והסמל המרכזי הוא השפה. בבתי הספר הגיעו להגדרת מצב שלפיה על הבנות ללבוש מכנסיים קצרים בשעות הלימודים בבית הספר. זוהי הגדרת מצב לא משותפת, משום שהתלמידים מתנגדים להחלטה זו, אינם שותפים לה מאחר והחלטה זו, לדעתם, היא אפלייה מגדרית. הגדרת המצב היא על בסיס פרשנות סמלית שנותנים הפרטים השונים להתנהגות מסויימת. הלבוש של המכנסיים הקצרים מפורש ע"י אנשי החינוך כהתנהגות לא צנועה ואילו ההחלטה לאסור על בנות ללבוש מכנסיים קצרים מתפרשת ע"י התלמידים כהחלטה המפלה מגדרית את הבנות.

- ניתן להשתמש במושגים נוספים של הגישה.

תשובה לשאלה 2:

לפי גישת הקונפליקט, החברה מחולקת לאלה שיש להם שליטה במשאבים חברתיים נדירים (כמו: כסף, כוח, יוקרה) ולאלה שאין שלהם שליטה במשאבים חברתיים אלה. נוצר אי שוויון. אי שוויון זה מביא בעקבותיו קונפליקט שמוביל לשינוי. בחברות בעולם קיים אי שוויון מגדרי. **אי השוויון** בא לידי ביטוי בפתוח ע"י כך שלבנים מותר ללבוש מכנסיים קצרים בשעות הלימודים בבית הספר ועל בנות לבוש המכנסיים הקצרים נאסר. כתוצאה מאי שוויון זה מתפתח **מאבק**- התלמידים מתנגדים להחלטה וטוענים כי מדובר באפלייה מגדרית. מאבק שזה יכול להוביל לשינוי חברתי שיצור שוויון, כלומר אם אוסרים על בנות ללבוש מכנסיים קצרים, כך צריך להטיל את אותו איסור על בנים.

- ניתן להשתמש במושגים נוספים של הגישה.

פרק ב'

בפרק זה יש לענות על שתי שאלות בלבד

תשובה לשאלה 3:

סעיף א'

השוואה בין מנהיג חברתי למנהיג משימתי:

1. **הפגנת סולידריות** - המנהיג החברתי מפגין סולידריות ואמפתיה יותר מאשר המנהיג המשימתי.
2. **השגת מטרת הקבוצה** - השגת מטרת הקבוצה היא בסדר חשיבות גבוה מאוד אצל המנהיג המשימתי גם אם הדבר בא על חשבון הרווחה הקולקטיבית. גם למנהיג החברתי חשובה מטרת הקבוצה והמשימות, אך לא במחיר רווחתם הקולקטיבית של חברי הקבוצה ולא על חשבון חיזוק רוחם של חבריה.

• ניתן להשוות גם לפי קריטריונים נוספים.

סעיף ב'

סוכן חיברות הוא יחיד/ גוף בחברה האחראי להעברת המורשת התרבותית לדור הבא, הממונה על תהליך החיברות.

תפקידי ביה"ס כסוכן חיברות:

1. בתי הספר מרחיבים את עולמם של הילדים ומפגישים אותם עם אנשים בעלי רקע חברתי שונה משלהם.
2. בתי הספר מקנים לילדים קשת רחבה של ידיעות, מיומנויות, לקחים בלתי רשמיים וערכי תרבות בסיסיים כמו: תחרותיות והישגיות.
- ניתן להביא תפקידים נוספים.

תשובה לשאלה 4:

סעיף א':

שלושה סוגים של דפוסי מגורים:

1. פטרילוקלי.
2. מטריילוקלי.
3. ניאולוקלי.

ניתן להדגים מן הפתיח את הדפוס הפטרילוקלי **או** המטריילוקלי:

פטרילוקלי: הזוג הנישא עובר להתגורר עם הורי הבעל בשל קשיים כלכליים.

מטריילוקלי: הזוג הנישא עובר להתגורר עם הורי האישה בשל קשיים כלכליים.

סעיף ב':

בעייה חברתית אוביקטיבית היא מצב הנתפס כשלילי וכמפר את הסדר החברתי ופוגע ביציבות החברתית ואשר מקובל ומוסכם בציבור שאכן מדובר בבעייה. התופעה המתארת בפתיח היא אכן בעייה חברתית אובייקטיבית משום שמקובל ומוסכם בציבור בישראל שקיימת מצוקת דיור וצעירים לא יכולים לרכוש דירה והופכים, למעשה להיות "דור הקנגורו". כמו כן, בעייה חברתית אובייקטיבית היא בעייה שמגובה פעמים רבות בנתונים רשמיים ואכן, בעייה זו מגובה בנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

תשובה לשאלה 5:

סעיף א':

מטרת המחקר של אש הייתה לבדוק האם אנשים נכנעים ללחץ חברתי ונוהגים בקונפורמיות.

יש להביא את אחת מהתוצאות הבאות:

- א. שליש מהנבדקים לקו בעיוות התפיסה-כניעה מוחלטת וחוסר הכרה בעובדה שהערכותיהם התבלבלו.
- ב. רוב הנבדקים חשו בעיוות השיפוט- כלל מסקנה כי ראייתם אינה כשורה וכי תפיסת הרוב נכונה.
- ג. עיוות הפעולה-כניעה במודע לעמדת הרוב כדי לא להיראות שונים וחריגים. פה הנבדקים יודעים שלא טעו ובכל זאת מבטאים את הדעה הנגדית- דעת הרוב.

סעיף ב':

קבוצת התייחסות נורמטיבית היא קבוצה אשר יחידים אינם שייכים לה, אך מתייחסים ומזדהים עם ערכי התרבות שלה ושואפים להצטרף לקבוצה, אף במחיר העזיבה של קבוצת ההשתייכות. לדוגמא: עבור שחקן כדורגל ישראלי, קבוצת הכדורגל הספרדית הנחשקת היא בוודאי קבוצת התייחסות נורמטיבית עבורו והוא יהיה מוכן לעזוב את קבוצת הכדורגל הישראלית כדי להתקבל ולשחק בקבוצה הספרדית.

תשובה לשאלה 6:

סעיף א':

קטגוריה חברתית היא ציבור אנשים בעלי אותו סטטוס. האזרחים הותיקים הם קטגוריה חברתית משום שיש להם את אותו סטטוס- אזרח ותיק.

סעיף ב':

גלובליזציה הוא תהליך שבו נוצרים מגעים רבים ושיתוף פעולה רב בין התרבויות השונות בעולם. תהליך הגלובליזציה בא לידי ביטוי בפתוח ע"י **תקשורת גלובלית**. כיום, תקשורת הלוויינים מאפשרת להתעדכן באירועים המתרחשים במרחק אלפי קילומטרים ולעיתים, בזמן אמת. השימוש ברשתות חברתיות מקדם תהליך זה ע"י כך שאנשים שונים מכל קצוות תבל מתקשרים בקלות שלא נודעה כמותה והופכים

את העולם כולו לכפר גלובלי אחד, שבו אנשים מתקשרים, מכירים אחד את השני ומשתפים פעולה.

פרק ג'

בפרק זה יש לענות על שתי שאלות בלבד

תשובה לשאלה 7:

סעיף א':

רמת משפחתיות היא מידת המרכזיות של המשפחה בחברה.

יש להציג שניים מהמדדים הבאים:

1. שיעור הנישואין- מספר הנישואים ביחס לאוכלוסייה.
 2. שיעור הפיריון- מספר הילדים הממוצע לאישה בגיל הפיריון.
 3. שיעור הילודה- מספר הלידות בשנה ביחס לאוכלוסייה בממוצע ל-1,000 נפשות.
 4. שיעור הגירושין- מספר המתגרשים ביחס לאוכלוסייה בממוצע ל-1,000 נפשות.
- בקטע נראה ששיעור הילודה בגרמניה הוא נמוך מאוד ואפילו פחות מחצי משיעור הילודה בישראל- מעל לשליש מהנשים בגרמניה כלל לא מביאות ילדים לעולם.

סעיף ב':

יש להסביר שניים מהמושגים הבאים ולהדגים אחד מהם:

1. **מגדר**- הציפיות החברתיות שיש לנו מאנשים לפי המין שלהם. דוגמא מהקטע: בקטע שלפנינו בישראל אנו מצפים מנשים שתלדנה גם אם זה בא על חשבון הקריירה. תפיסת המגדר בגרמניה משתנה ופחות ופחות נשים עונות על הציפיות המגדריות המסורתיות מהן ומחליטות שלא להביא ילדים לעולם.
2. **קבוצת השתייכות**- קבוצה שהפרט שייך אליה. דוגמא מהקטע: ממשלת גרמניה היא קבוצת ההשתייכות של אנגלה מרקר, קנצלרית גרמניה.
3. **סנקציה**- תגובה שלילית או חיובית על ביצוע או אי ביצוע של נורמה מסויימת. דוגמא מהקטע: הסנקציה שמקבלים אבות שלוקחים חופשות לידה היא תמריצים.

• ניתן להביא דוגמאות נוספות מהקטע.

תשובה לשאלה 8:

סעיף א':

קונפליקט ערכים הוא מצב בו יש צורך לקבל החלטה לפי איזה ערך לפעול, כאשר כל בחירה משמעותה ויתור על ערך אחד ובחירה בערך אחר.

שני ערכים הבאים לידי ביטוי בקטע: ערך המשפחתיות וערך ההשכלה.
• ניתן להביא ערכים נוספים.

הייתי פועל לפי ערך ה... כל תשובה תתקבל ובתנאי שתהיה מנומקת.

סעיף ב':

שלושת השלבים בהתפתחות העצמי של קולי הם:

1. שלב ההכרה- האדם מכיר בכך שהתנהגותו משתקפת בעיני אחרים בחברה.
2. שלב ההערכה- זהו "האני במראה", שכולל את הערכותינו בדבר התרשמותם של אחרים על הופעתנו ולפיה אנו מעריכים באיזה אופן אחרים שופטים את התנהגותנו. דוגמא מהקטע: בגרמניה אם שלא לוקחת חופשת לידה של לפחות שנה וחוזרת לעבודה נחשבת למי שנטשה את תינוקה אצל מטפלת לצורך קידום מטרותיה האישיות וכך יכולה האישה לתפוס את עצמה, כמי שמוכנה לוותר על תינוקה לצורך ההגשמה האישית, כלומר היא יכולה לתפוס את עצמה כאגוצנטרית/ אגואיסטית, משום שכך תופסת אותה החברה.
3. שלב התגובה- תגובתו של אדם והתנהגותו בהתאם לאופן שבו הוא מבין שאחרים תופסים אותו.

• דוגמאות נוספות מהקטע יתקבלו.

תשובה לשאלה 9:

סעיף א':

יש לציין שלושה מן המעגלים הבאים:

1. מיקרו
2. מאסו
3. אקסו
4. מאקרו

יש להדגים אחד מהם מהפתיח:

1. מיקרו- המשפחה, או האוניברסיטה, או מקום העבודה.
2. מאסו- הקשר שבין המשפחה למקום העבודה- נשים שיוולדות לוקחות חופשת לידה ולא מגיעות למקום העבודה לפרק זמן מסויים. לפיכך, מקום העבודה צריך למצוא לעובדת תחליף.
3. אקסו- מקום העבודה של ההורים. תוצאות התפתחות הילד קשורות לסיפוק של האם ממעמדה התעסוקתי ולכמות ואיכות הזמן שההורים מבלים איתו.
4. מאקרו- המדיניות החדשה של ממשלת גרמניה מעודדת את שיעור הילודה ומשפיעה על הפרט- אבות שלוקחים חופשת לידה מקבלים מהממשלה תמריצים וכך, שינוי מדיניות זה ברמת המאקרו משפיע על הגבר בגרמניה ומעודד אותו להיות מעורב יותר בגידול הילדים.

• ניתן להביא דוגמאות נוספות.

סעיף ב':

פונקציה- תפקיד המשפחה בגרמניה הוא לגדל ילדים ולכן, אבות שייקחו חופשת לידה יהיו מעורבים יותר בגידול הילדים יקבלו תמריצים מהממשלה.

דיספונקציה- המשפחה מפלה לרעה את האישה שעובדת שלוש שעות יותר ביום מהגברים וגורמת לאישה לעיתים קרובות לותר על הקריירה האישית שלה.

תשובה לשאלה 10:

סעיף א':

גישת היחסיות התרבותית היא שיפוט של תרבות מסויימת לפי אמות המידה של אותה תרבות. העובדה שכמעט מדי שבוע מתפרסמים בעיתונות בגרמניה טורים בשאלה: האם אישה חייבת להביא ילדים לעולם והעובדה שדיון זה מגיע גם לתוכניות הטלוויזיה ולוויכוחים בטוויטר מעיד על כך שקיימת קבלה והכלה של התרבות בגרמניה לפיה אישה לא חייבת להביא ילדים לעולם.

סעיף ב':

זהות משנה היא זהות המתייחסת לאחד הסטטוסים של הפרט.

שתי זהויות משנה של האישה בגרמניה:

1. אישה משכילה- מפתחת קריירה ובוחרת שלא להיות אם.
 2. אם- בגרמניה אם שלא לוקחת חופשת לידה של לפחות שנה וחוזרת לעבודה נחשבת למי שנטשה את תינוקה אצל מטפלת לצורך קידום מטרותיה האישיות.
- ניתן להביא זהויות משנה נוספות (לאו דווקא מנוגדות)

קידום מאחלת לכל הנבחנים בבחינת הבגרות בסוציולוגיה בהצלחה!